

Budapest, 1874.

12. szám.

Márczius 19.

Megjelenik minden csütörtökön. — Előfizetési ár: egész évre 4 frt, fél évre 2 frt, negyed évre 1 frt. — Hirdetések ára: 4 hasábos petit sor 8 kr. Az előfizetési pénzeket a Szent-István-Társulat igazgatóságához, a kéziratokat a lapszerkesztőséghez (Lövész-utca 11. sz.) kérjük küldeni.

Az egyház üldöztetése.

(M.) Az isteni gondviselés nehéz napokat küldött a kath. anyaszentegyházra. A pokol kapui nagy erővel dolgoznak annak megaláztatásán, s a végezlél nem egyéb, mint a katholicismus eszméjének végleges kiirtása a föld színéről. Bárhová tekintünk, az ősi ördög sötét gyűlöletével találkozunk, mely magára öltve a humanismus, tudásvágy és politika köpenyét, eszközül használva a tudomány és művészet hatalmát, minden lehetséges fegyvert használatba hoz, hogy az örök igazság s legszentebb morál végnapjait előidézze.

Nem kell pessimistáknak lennünk, hogy végig tekintve a mai megdőbentő viszonyokon, elrémüljünk ama borzasztó haladás fölött, melyet a mai divatos erőszak politikája a lelkek benső világában tön. Az egyház elleni harc és a társadalmi felbomlás kezét fogva haladnak előre. A fensőbb szellemi tekintélyen véghez vitt orgyilkosság halálos dőfést adott a társadalmi jóllétnek is. A romlott korszellem, mely Istenel és a hagyományokkal nyíltan szakított, s piétástalan egy nevezett haladásában a positiv igazság alapját elveté, mint egy Mahomed sirja a légben függ, hogy véstteljes terhével minden pillanatban leszakadjon s a szédült oltárok romjai alá temesse az önfeledt emberiséget. Nem volt század, mióta e világ áll, melynek lege a közromlás miasmáival inkább telve lett volna mint a mai. A szabadabb, függetlenebb szellemi élet hirdetői az erkölesi halál magvát szórták szét. Valóban az emberiség mítsem tehet, hogy a léggel, mit beszív, a modern rothadás e halálos miasmáit is be szívja magába.

Poroszország, a vér, vas és erőszak országa, a néhány év előtt határtalan nagyravágyása érdekében kiöntött honfivért olykép jutalmazza, hogy katolikus alattvalóit megfosztja főpásztoraitól. Oly törvényeket hozott, melyek a kath. anyaszentegyház püspökeit azon

alternativa elé állíták: vagy elismerve az állam mindenhatóságát perfidiát gyakorolni az egyház iránt, s esküszegőleg kibékülni az erőszakos helyzettel, vagy a szent s változhatlan meggyőződésért vértanuságot szenvedve, választani a börtönt, az apostolok példájára. Mindkét esetben ki szenved más, mint a nép? «Megütöm a pástort és elszéled a nyáj.» A poseni érsek, a padernorni és trieri püspökök ugy említettnek, mint engedetlenek, törvényszegők. Ám ez nagy és erős jellemök legszebb körvonalai. A világi hatalom rendelkezik életem és vagyonommal, lelküismeretemmel nem. Engedelmeskedni ott, hol felsőbb positiv törvénnyel jövünk összeköttetésbe, hol az emberi akarat nyílt ellentéte az isteni akaratnak, egy dolog az engedetlenséggel Isten iránt. Itt habozni, latolgatni, alkudozni nem lehet. Svájcban, hol a köztársasági szellem az emberi szabadságot ideális magaslatra emelte, a jog és igazság hazájában, a kath. egyház papjait minden kitelhető módon üldözik. A javadalmaktól való megfosztás napirenden van. Oly hidegvérrel veszik el a falat kenyeret, mintha a legközönségesebb gonosztevővel lenne dolguk. Az üldözöttek az összes művelt világrész jobbérzésű katolikusainak alamizsnáira szorultak. A szabad Helvetia nem tud pirulni azon, hogy becsületes fiai Európa előtt kolduszerepet kénytelenek viselni. Olaszország nyílt vásárt ütött az egyház kincseiből; a kenyér- s fődéltől megfosztott papok a köznyomornak odavetve koldulva járnak körül az országban, míg a daliás király lovainak három milliós istállót épített. A század legnagyobb embere pedig, az egyház feje, a szent aggastyán jogos birtokaitól kifosztva fogolyként ül a Vatikánban. Minden csapás, mely az egyházat éri, elsőbben is reá hull; a szenvedő főben szenved az egész test.

Kérdés, megalkudhatik-e az egyház a viszonyokkal? Szabad-e feladni a jogot ott, hol nem személyi, hanem társadalmi jogról van szó? Lehet-e engedni az igazságból? Oda lehet-e adni a közel kétezredes becsü-

Agoston Anka

letes életet, e beestlen tengésért? Alá lehet-e vetni az elvet az erőszaknak? Lehet-e kezét fogni a romlással? Szabad-e meggyalázni a történelmet?

S o h a !

E nagy harc az elvek romboló csatája. A kor szülte meg azt. A egyik fél nyugodtan áll ősi tiszta igazságaival, ezredes hagyományaival, változhatlan erkölesi törvényeivel s nem védi magát. Félelmetlenül türi el a csapásokat; nagyobb a türelme mint elleneinek gyűlölete; erősebb a hite mint üldözőinek elkese-redettsége, szilárdabb reménye a jövőben, hogy sem inogni tudna. A másik fél a hatalom és erőszak, a jogtapodás és hitelenség fegyvereivel küzd. Nem az egyház, a papság, hanem a kereszténység eszméje gyűlölt. S e harc így fog tartani sokáig, — ki tudja meddig; míg a lázadó fiu ellankad, a szenvedélytől emelt kar elszárad, minden fegyver megtörik.

Egy mélyebb pillantás ez óriási küzdelemben meggyőző annak messze a jövőbe kiható jelentőségéről. Az isteni gondviselés megengedte ezt. E látszólagos halálban van elrejtve az új élet esirája. Harc nélkül nincs győzelem; győzelem nélkül nincs korona. A kath. egyház elleni modern harc fogja meghozni annak nagyszerű győzelmét, mely az összes világnak új alakot adand. E gondviselésszerűleg létre jött benső forrongás, ez ugyszólván öntudatlanul vitt büszke harc az egyház ellen társadalmi ujjaszületésünk, végleges benső erkölesi átalakulásunk nagy drámájának első felvonása.

Valóban az! E gondolat adjon erőt megpróbáltatásunk nehéz napjaiban.

Egy nevetséges család.

Souvestre Emil beszélye.

(Vége.)

IV.

Ödön észrevette a kellemetlen benyomást, melyet családja Garinékre gyakorolt. A szégyen és a boszúság érzete fogta el, haragudott nagybátyjára és unokahugára, hogy ily nevetségesek tudnak lenni.

Elnyomta saját érzelmét is, mely Bertát és fivérét vádolta, hogy előítélettel viseltetnek a falusi szokások iránt: de bármit mondhatott is volna, ezek a szokások nem kevésbé visszatetszők voltak előtte is. A kapitány életét igen egyszerűnek látta, foglalkozásait gyermekeknek. Ami unokahugát illeti, avval még nem volt alkalma hosszabban társalogni; Róza csak feleletekben beszélt, mint az iskolában; — eddig csak annyiról szerzett magának meggyőződést, hogy unokahugának tudománya a helyesírásra és a számtanra szorítkozott, s hogy napjait varrással és himzéssel töltötte, s románczokat dalolt, melyek dallamát a kintorna után tanulta meg.

Ödön, ki eddig művelt körökben s élénk szellemek között forgott, műizlésében igen finom és követelő lett. Tudta nélkül mindent megvetendőnek talált, mi közönséges volt. A párisi lázas élethez lévén szokva, szükségét érezte a mesterségesen előidézett s folytonos izgalmaknak. S ez okból legyőzhetlen ellenszenvet érzett

nagybátyjának egyhangú kedélye ellen, és nagyon sajnálta, hogy arra tudta magát határozni, hogy Pornicba jöjjen lakni.

Pál és Berta jelenléte még jobban fokozta benne ezen érzéseket. Bennök megvolt azon élénk és szeszélyes szellem, a mulatság rugói, és a finomság, ami az ő rokonainál teljesen hiányzott. Berta szépségén és szellemén kívül, oly tehetségekké birt, melyek az ő társaságát kellemessé tették. Beszélt több nyelvet, majdnem oly jól festett, mint fivére, s a zenében kitűnő volt. Hangja kifejezésteljes és egyike volt a legkellemesebbeknek. Sorel, ki minden este meglátogatta őt, hogy hallgassa énekét, minden este nagyobb elragadtatással távozott tőle.

Ezen hosszúság látogatások Garin kisasszonynál s az ő tökélyeinek egybehasonlítása Róza jelentéktelenségével nem maradtak befolyás nélkül az ifju nyugalomára. Banni kezdte, hogy ígéretet tett nagybátyjának és sajnálni, hogy miért nem Berta az ő unokahuga.

A fiatal párisi hölgy egyébaránt nem mulasztott el semmit, hogy tetszék Ödönnek. Ő a házasságot oly dolognak tekintette, melynél a szív nem, hanem csupán az állás és a kölesönös megegyezés jó tekintetbe; Sorel fiatal, tisztelt s mindenekfölött gazdag volt; ezt elégnék tartotta arra, hogy kezét oda adja neki. Garin, ki ezen házasságban alkalmas eszközt látott arra, hogy nővérét nyakáról lerázhassa, ügyekezett Sorel szenvedélyét tehetsége szerént szítani.

Ödön viszonya a fiatal párisi hölgygyel csakhamar beszélgetés tárgyává lett a fürdővendégek között. Valaki azon megjegyzést tette, hogy ezen gyakori látogatások nem történhetnek minden ok nélkül; ezt mások ismételték, magyarázhatták s a következő napon már az egész világ arról beszélt, hogy Sorel ur a fürdőidény végével Garin Berta kisasszonyt nőül veszi.

Ez a hír nem maradt titok a kapitány előtt sem. Dubois ur egyszerű ember volt, de nem adott semmit a pletykákra, mert maga is egyenes és őszinte volt. Meg akarván győződni az igazságról, észlelni kezdte Ödönt s csakhamar fölismerte, hogy merre vonzza őt hajlama. Ez a felfedezés megszorította az öreg urat. Nagyon szerette volna valósítani utolsó tervét, melyet nővérel csinált s a házasság által egyesíteni a közösen szerzett vagyont; de szerette Ödönt minden önzés nélkül. Azután a fiatal ember szerelme Garin kisasszony iránt természetes volt s ezen házasság ellen nem lehetett volna kifogása; az egyetlen ok csupán az ő személyes ohajtása volt, ezt pedig ő habozás nélkül föl tudta áldozni Ödön boldogságának.

Eltemette tehát kedves álmát kebelében s lemondva minden hasztalan magyarázgatásokról, unokaöccse irányában úgy kezdte magát viselni s beszélgetéseinek oly fordulatot adott, mintha a Rózával való házasság terve soha komoly nem lett volna. Mosolyogva kérdezte tőle, hogy nincs-e szándéka megházasodni, hol szándékozik a telet tölteni s mily foglalkozást választ.

Elejénte meglepetve, utóbb megörülve a felett, hogy az ígéret, mit ő oly terhesnek tartott, nem komoly, s hogy elhatározásában teljesen szabad, Sorel nem

ügyekezett többé ellenállani hajlamának, mely őt Garin kisasszony felé vonzotta.

A boldogság még hálátlanná is tette. Nevetségesnek kezdte maga is találni a kapitányt és leányát, miután most már biztos volt, hogy megszabadul tőlök. Garin és Berta, mindig csufolták őket előtte; elejénte gyöngéden elutasította a gunyos megjegyzéseket, később maga is mulatott velök.

Egyébaránt már csak futólag találkozott nagybátyjával s unokahugával: egész nap rendszeren a fiatal festésszel és hugával sétálgatott; estenkint fölolvast vagy Berta énekét hallgatta. A kapitánynak fájt, hogy őt így elhagyta, de a jó öreg ur azért nem panaszkodott; a tapasztalás elnézővé tette őt. Rózáat bántotta mindjárt kezdettől fogva Garinék lenéző, sértő udvariassága és Ödön hidegsége, de ő szelid természeténél fogva nem mert sem megjegyzéseket, sem szemrehányásokat tenni unokabátyjának.

V.

Ödön egy napon több fürdővendéggel egy hosszú sétáról jött haza a tengerpart mentében; a kocsikból mind kiszálltak s a fővenyart lejtőjén elszéledtek, kagylókat vagy tengeri moszatvirágokat szedve. Csúpn Berta és fivére gyalogoltak a kocsi oldalánál, melyen Sorel ült, lassan hajtva a lovakat. A fiatal festésznek, amint fölpillantott, egyszerre szemébe tűnt la Cheriére, melynek födelét a lenyugvó nap sugarai megárynyozták.

— Ejnye! mond a fiatal leány felé fordulva, — hiszen mi egy látogatással tartozunk a kapitánynak. Már két hete, hogy nem láttuk melegágyait; azóta már legalább is három paradicsomszüretet tartott.

— Megint nagy viharunk lesz — jegyzé meg Berta.

— Talán, mondá Garin; a kapitány az utolsó alkalommal azt ígérte nekem, hogy leánya meg fogja nekünk magyarázni, hogyan kell gyártani a sajtot.

— Ejnye, hisz ez művelt leány! Atyja már mondta nekem, hogy leánya tud kötni és gyümölcsöt czukorba főzni...

— Nyersen, tevé hozzá Garin, utánozva a kapitány rekedt hangját.

— Ruháiról nem beszélek, melyeket maga szab magának.

— Mondd, hogy ő találja föl azok formáját! — Soha életemben nem láttam oly ruhákat.

— Kegyelmezzenek családomnak, — szakítá félbe Sorel mosolyogva.

— Hogyne! mond Berta, hisz az ön unokahuga nagyon derék leány! egyenes mint a nádszál, piros mint a basarózsa, nagy kék szemével legfőlebb a leve-ses tányérra néz. Már ennél szerényebb nem lehet valaki. Reméllem, hogy Dubois ur egy királyi ügyészhez adja férjhez.

— S hogy a flakodalmi lakomán friss gyümölcs-essel fog kedveskedni.

— Ebéd után énekelni fognak.

— S a kapitány el fogja beszélni az 1806-diki nagy vihart. Erre hahotára fakadtak s a fiatal festész

hadonázni kezdett a sétabotjával. A lovak, melyek a nagy hőség miatt már nyugtalanok s bokrosok lettek, megijedve a bottól félreugrottak. Ödön, ki a bakon ült, megrántotta a gyeplőt, mi még jobban megijeszté a lovakat.

— Ejnye! ezek a dögök talán Hippolyte versenylovaikat akarnák utánozni, mond Pál; csapkodja meg őket egy küssé az ostorral Sorel. A fogadott lovak époly makacsok mint az ügyvédek, ha azt akarja az ember, hogy lépésben menjenek, ügetésre kell őket kényszeríteni.

Ödön követte a tanácsot; de a fölízgatott állatok előbb tüszkölve fejüket rázták, azután ágaskodni kezdtek s egyszerre neki iramodtak. Sorel vissza akarta tartani, de a gyeplő elszakadt kezeiben.

Berta és Garin lármájára a fürdővendégek odaszaladtak; a lovak elragadtak s hirtelen feljök kezdtek vágatni. A vendégek ennek láttára rémülve szétfutottak s a lovak a hintót a meredeknek vitték. Az ut oly keskeny volt, hogy a kerekek olykor az alant tátongó mélység széleit érinték. A hintó épen a hegyfok csúcsához már közel volt, midőn a lejtő másik oldalán egy férfi tűnt föl.

— Nagybátyám! kiáltá Ödön karjait kitarva. A kapitány elkiáltotta magát s a lovak kantárát megragadta, de nem bírván ellenállani rohamuknak, állatok tova hurczoltatott egész a part széleig. A jelenet borzasztó volt. Az öreg kapitány a ló kantarába kapaszkodva a mélység felett függött; végre a lovak egy mozdulatot tettek hátra, a hintó visszatolult s egyik kereke a sziklába ütődve összetört. Ödön a zökkenés folytán a kocsiból kiesett s eszméletlenül hevert a földön.

Főlemelték; de fejét esés közben földhöz ütötte s az ütés oly erős volt, hogy első pillanatban holtnak hitték. Midőn eszméletre tért, lázasan félrebeszélni kezdett, s majdnem egy hónapig volt ezen kétségbeesítő állapotban. Végre ifjusága s a gondos ápolás diadal-maskodtak; a láz alábbhagyott s a delirium megszűnt.

Midőn ekként visszanyerte öntudatát, erőlködve felült ágyában s ügyekezett visszaemlékezni arra, ami előtte mint megtörtént még zavaros körvonalokban lebegett. A nap épen fölkelőben volt s a leeresztett függönyökön át vidor világosságot árasztott a szobába. Róza a karszékekben ült az ágy lábánál s aludt, fejét hátrahajtva a szék támlájára. Ödönnek úgy tetszett, hogy arca halványabb és szemei a fáradság miatt beesettek. Ekkor aztán eszébe jutott, hogy deliriuma közepett mindig egy kedves alakot látott párnájára hajolni.

Egy mozdulata a fiatal leányt álmából fölrezzenté.

— Akar ön valamit Ödön? kérdé gyöngéd hangon.

A deliriumból alig menekült fiatal ember az édes hang zenéje által álomba ringatva a kérdésre nem felelt. Róza bizonyára azt hitte, hogy nem hallotta őt; mert pillanatig a szomorúság kimondhatatlan kifejezésével nézte őt: két könnyesepp nedvesíté meg szempilláit, s fehér reszkető kezét a sebesült ifju homlokára tette.

Sorel megragadta e kezét.

— Kedvesem, én már jobban vagyok — mond gyöngéd mosolylyal.

— Ő rám ismer! — kiált fel az öröm kitörésével Róza.

— S én köszönetet mondok önnek — folytatá Odön érzékenyülve.

A fiatal lány tapsolva szaladt az ajtó felé.

— Atyám! kiálta, Odön hall, Odön beszél; már nincs deliriuma. ... Jöjön — és ön is, jó Margit! Oh Istenem! ő meg van mentve.

— Igazán? kérdi Dubois a sebesült ágyához sietve.

— Remélem, felele Sorel!

— Oh! hála az égnek, már nincs deliriuma!

— Én bizonyos voltam benne, hogy felgyógyul; én szent Annának ajánlottam föl őt. A tegnapi mise gyógyította ki, melyet a plébános ur az ő inteniójára mondott.

— S az orvos érvágásai, tevő hozzá Dubois.

— Meg van mentve! Ismétlé Róza kezét imára kulesolva.

— Igen! hála Istennek, hála önöknek mindnyájoknak, mond Odön egészen érzékenyülve. Hála először önnek kedves nagybátyám, ki saját életét veszélyeztette érettem; — hála önnek édes cousineom, ki ágyammal angyalként örködött. Oh én nem érdemeltem ennyi áldozatot!

— Csöndesen! csöndesen! mond a fiatal leány; az orvos nem engedi meg, hogy ön beszéljen, nyugalmat és csöndet ajánl. — Hagyjuk őt pihenni, kedves atyám ... én most nyugodt vagyok. Margit marad itt csak, hogy értesítsen, ha valamit akar. Menjünk.

E szavakra az ajtó felé ment; azután megváltoztatva szándékát visszatért s megigazítá a vánkost a beteg feje alatt, körülnézett, hogy nem hiányzik-e valami, s aztán lábujjhegyen távozott a szobából a kapitánnyal.

Sorel nem igyekezett őket visszatartani, szükségét érzé, hogy egyedül legyen, hogy szedje össze emlékezeit s visszanyerje hatalmát önmaga felett.

Ügyekezett visszaemlékezni azon esemény körülményeire, mely majd életétől megfosztá, s egyszerre eszébe jutott a fiatal festész és nővére.

— Hol van Garin ur? kérde Margittól.

— A párisi? kérde a szolgáló; ő az ön szerencsétlensége utáni napon elutazott, hogy a vidék szebb pontjait lerajzolja.

— És Berta kisasszony?

— Ő sürgette az elutazást, mert félt, hogy ön meghal, s az, mint mondá, neki nagyon rosszul esett volna. Az az elkényeztetett ifjuság olyan érzékeny, hogy nem tudja nézni, ha valaki szenved.

Sorelre a hallottak igen kellemetlen benyomást tettek.

— Az én unokahugom nem félt, mondá halkán s mintha magában beszélt volna.

— Oh! Zozo bátor mint az oroszleány, ha azok szenvednek, kiket ő szeret, felele a szolgáló. Majdnem minden éjet abban a karszékben töltött, s ápolta önt mint egy szürkenénike. És Isten tudja, hogy mily szomorú volt ő, a szegény gyermek; de ő csak akkor sirt, midőn önnek nem volt reá szüksége, midőn ön pihent.

Odön mélyen meg volt hatva. Majd egy keserű érzés ébredt keblében. Elhagyatva a szenvedés napjai-

ban azok által, kiket kitüntetett, élete megmentését nem ezeknek, hanem a kigunyolt nevetséges családnak köszönhette. Ugy tetszett neki, hogy Isten éreztetni akarta vele, hogy mily nagy hiba az, ha az ember csak külsőségek után ítél s hogy mily nemes érzelmeket rejthet a közönséges és egyszerű öltözet. Szégyelte magát, hogy nem tudta azonnal felismerni ezen két lény nemes szívét s hogy egy elavult öltözet, néhány szokatlan kifejezés és ártatlan szenvedély miatt az előítélet rabszolgájává lett.

Mint azoknál, kik csalódtak, rendesen történni szokott, Odön is szemrehányásokat tett magának s ügyekezett meggyőzni önmagát, hogy igazságtalan és hibás volt. Tanulmányozta a kapitányt s csakhamar tapasztalta, hogy ha beszéde gyakran nyers és közönséges is, érzelmei mindig nemesek; nemessége nem a szavakban, de egész eszelekvésében nyilvánult.

Rózával folytatott hosszas beszélgetések szintén alkalmat nyújtottak neki megismerni jobban unokahugát, s meggyőződni, mennyi értelmesség rejlik tudatlansága és félénksége alatt. Fölbátorítva a fiatal ember jószívűsége által Róza minden tartózkodás nélkül közlé vele gondolatait.

Tiszta lélek volt, mint a csöndes patak, melynek mélyére lehet látni. Félénk lévén, hasonlított azon madarakhoz, melyekről első pillanatra azt hinnénk, hogy némák, s midőn magányban vanuak elragadnak énekekkel.

Elbeszélte Odönnek életét, beszélt neki virágairól, barátnőiről a zárdában, olykor szomorúságáról, mely mint könnyű felhő vonul át szívében. Minden, mit Odön azelőtt nevetségesnek talált volna, szemében a naiv költészet szeretetreméltóságában tünt föl. Róza emlékeztette őt Egmont gróf Klárájára, ki csupán varrással, imával volt elfoglalva s az ablaknál nézte, hogy nem látja-e völgegyényét jöni.

VI.

A fiatal leány, fölbátorítva unokabátyjának vonzalma által, bizalmasabbá lett s mindinkább érezni kezdte saját hiányait. A gyöngédség kinyitotta lelkét mint a nap a virágokat. Ezer gondolat szállta meg, ezer új érdek tárult föl életében. Odön érezte, hogyan képződik napról-napra ezen fogékony természet az ő saját érzelmei szerént s hogy nyílik meg e fiatal szellem az ő eszméi előtt.

Róza átalakulása külsejében is kezdett nyilatkozni; homloka derültebbnek látszott, méla tekintete szerény biztosságot nyert, jól tudván, hogy nem fog kigunyoltatni — boldogságában még járása is önérteteseb lett.

Sorel egészsége majdnem teljesen helyreállt. Unokahugával hosszabban s többször társaloghatott, s ezen beszélgetések gyakran leckeórákká lettek. Olykor fölolvastott neki a modern költőkből s nagy élvezetet merített azon bámulatból, melyet Rózában ezen egészen új kép- és eszmevilág keltett. Ilyenkor aztán szerette őt kérdegetni a hallottakról, hallgatni kedves vallomásait, melyek olykor mély érzellemmel párosultak mint minden ami őszinte.

Egy este, amint egy elmélkedést olvasott föl Lamartinetól, Margit bejelenté Garin urat és Berta kisasszonyt. Ödönre kellemetlen hatást gyakorolt a szolgáló ezen jelentése; de a fiatal festész és huga egyszerre betoppantak és mindketten feléje siettek, kifejezést adva örömüknek.

— Végre fen van a mi kedves Ödönünk! kiált föl Pál. Mily szerencse, hogy egészsége helyreállt.

— Oh! hat hét óta csak ön volt egyedüli gondolatunk, mond Berta panaszló hangon.

— És mily kár, hogy nem lehetett velünk, folytatá Garin... kedves barátom. Az ön szülőföldje szebb Skóciánál!

— És a lakosok, kiket nekünk úgy festettek mint vadakat, mond Berta, mindenütt barátokként fogadtak bennünket.

— Ünnepeket rendeztek tiszteletünkre.

— Brestben a tengerészeti préfet-nél voltunk szállva.

— Láttuk a hajóhad gyakorlatait.

— A tengernagy bált adott hajóján a mi tiszteletünkre.

— Büszke lehet az ember, hogy ily vidéknek fia, tevő hozzá Pál fontos arczczal.

— Megigérttem, hogy újra el fogok jöni, fejezé be Berta.

Mindez oly hamar volt egymás után elhadarva, hogy Sorelnak ideje sem jutott egy szót szólani. Ugy tetszett neki, hogy ha Garin kisasszony csupán reá gondolt, legalább okosan megkísérelte szórakozás által feledni; de minden oda mutatott, hogy Sorelt meghaltnak vagy halállal küzdőnek tartotta s ennél fogva igen bizonytalan vőlegénynek tekinthette őt.

Midőn elbeszélték utazásukat, Sorel szerencsét kívánt nekik hozzá, hogy Bretagneból oly kedves emlékeket visznek magukkal.

— És ezen idő alatt ennek a szegény Ödönnek ágyban kellett lennie! mond Berta.

— Nagy szerencse, hogy nem jutott négy deszka közé, felele Pál.

— Oh! soha sem fogom elfeledni azt a jelenetet, mond a fiatal leány; még most is látni vélem a hintót az örvény szélén... borzasztó volt.

— Egy szép festmény tárgyául szolgálhatna — tevő hozzá Garin elmélázva.

— Kívánja talán, hogy üljek? kérdé gunyosan Ödön; még elég halvány vagyok arra.

A fiatal festész épen felelni akart, midőn a kapitány belépett.

— Ah! hisz ezek a mi párisi vendégeink, kiált föl kezét nyujtva Garinnek. Nos! a mi legényünk egészsége helyreállt, s a hajó újra ki van javítva; most érte jöttem, hogy jöjön megnézni gyönyörű vajas-körtéimet.

— Kisasszony! nem tudna kegyed receptet adni nekem, hogyan kell körtét ezukorba főzni? kérdé Pál tettett komolysággal Róza felé fordulva.

A fiatal leányka elpirult s Ödön ajkába harapott.

— Unokahugom tud legalább egy receptet, hogyan kell tudnillik azokat ápolni, kik szenvednek s ezt nagyon sokan nem tudják.

— Én soha sem kétkedtem a kisasszony kitünő tulajdonságaiban, mond a fiatal festész meghajtva magát; ön többször hallotta véleményemet e tekintetben, s úgy hiszem, hogy akkoron egy véleményen voltunk...

— Akkor nem ismertem őt úgy mint most, mond Sorel elpirulva.

— Igaza van, mond a kapitány nevetve; Zozo tudja álezázni ütegeit; de hatalmas és erős vitorla a nehéz időben; egészen az anyja mása; megérdemli, hogy boldog legyen.

— És az is lesz, felele hévvel Ödön.

Berta és Pál egymásra néztek.

— Bocsánat, mond ez utóbbi kissé boszus hangon, mi nem szeretnénk zavarni a családi ömlengéseket. Csupán azért jöttünk, hogy legközelebb elutazni szándékozván, tudjuk meg, velünk szándékozik-e tartani Sorel?

Ödön Rózára nézett, azután nagybátyjára, és zavarban látszott lenni.

— Félek hogy Sorel urnak megtetszett a kertészkedés s be akarja végezni tanulmányát mielőtt elutaznék, jegyzé meg Berta keserű gunygyal.

— Valóban, mond a fiatal ember, én megváltoztattam szándékomat.

— Mit mondasz, kiált örömmel a kapitány; tehát velünk maradsz?

— Igen, még pedig örökre, kedves nagybátyám, ha ön megengedi.

Dubois ur örömsugárzó arczczal tekintett unokaöcsésére, majd leányára.

— Tehát, dadogá az öreg... az egykori tréfát te komolyan vetted...

— Ha unokahugom beleegyezik, mond Ödön gyöngédséggel s kezét nyujtva a fiatal leánynak.

Róza minden felelet helyett arczát atyja keblére rejté.

Francziából fordította: Lakóczy

T Á R C Z A.

A műipar az egyházban és a magyar zománcz.

A nemzeti muzeum dísztermében, mint olvasóink előtt már ismeretes, a felállítandó magyar iparmuzeum javára vasárnaponként közérdekű felolvasások tartatnak, melyeket nagyszámú válogatott közönség szokott hallgatni. Ezen felolvasásoknál azon csekély anyagi haszonon kívül, melyet azok a kitűzött cél elő-

mozdítására eredményeznek, kétségkívül sokkal nagyobb és örvedetesb azon szellemi haszon, melylyel ezen, kitünő szakférfiak és nagynevű tudósok által tartott nagyérdékű előadások járnak. Megismertetik a közönséget oly dolgokkal, melyektől úgy szólván félt, azt tartva, hogy az csak tudósoknak való és sokkal szárazabb, hogysen laikus ember foglalkozhatnék vele; felköltik a tanulásvágyat s gyarapítják ismereteinket oly téren, melyet nálunk eddig csak a hivatottak csekély száma művelt.

Lapunk szűk terénél fogva ezen felolvasásoknak csak egyszerű megemlítésére vagyunk utalva; kivételt kell azonban mégis

tennünk azon értekezésre nézve, melyet nagynevű tudósunk, Ipolyi Arnold besztercebányai püspök ur tartott márcz. 1-én az egyházi műiparról és a magyar zománczról. Kedves szolgálatot vélünk ezáltal tisztelt olvasóinknak tenni, kik bizonyára nagy érdekeltséggel fogják olvasni ezen értekezés kivonatos ismertetését.

A műipar nem a mai kor találmánya, mint a gőzgép vagy a táviridő. Műipar és művészet feladata az anyagot idomítva és mintázva, rajzolva és színezve alakítani; a művészet csak ott válik el a műipartól, midőn eszményi téren alkot, mi azonban korán sem zárja ki, hogy a köznapi élet tárgyai is művészi felfogással, műziséssel alakíttassanak. A görögök cserépedénye remeke a művészetnek és műiparnak; az antik bronzeszközök, fegyverek és ékszerek nagy műgonddal készültek s mestereik époly ügyes műiparosok mint nagy művészek.

Az egyház mindig nagy pártfogója s előmozdítója volt a műiparnak és a művészetnek s a középkorban is e kettő egymással karöltve jár. A román basilikák- és goth dómokban van megalkotva az egyházi művészet, mely műziséssel díszít mindent, a legkisebb kézműtárgyakig.

Az ujkorban a századokon át fejlődő és uralkadó nagy műzisések a könnyen és gyorsan változó divatnak adnak helyet, mely utját állja a magasabb felfogásnak s a gondos műkivitelnek. A rohamos tulproductio előli az eredetiséget, a nagy concurrentia pedig arra kényszeríti az iparost, hogy kevesebb műgonddal dolgozzék. Ezen okok eredményezték a műipar mai hanyatlását. Napjainkban azonban örvendetes fordulat állott be. Angliát illeti a kezdemény dicsősége. Az első londoni világiállításon kitűnően, hogy az angol az iparműzisére nézve nagy mértékben hátramaradt, komoly erőfeszítéssel ügykezett e bajon segíteni s a south-kensingtoni muzeum felállítása nagy lendületet adott a műipar újabb fejlődésének.

Senki sem fogja azonban tagadhatni, hogy a műipar újabb kori lendületére az egyházi művészet is lényegesen visszahatott.

A középkor monumentalis egyházait csaknem minden kézművek, a szövésig és himzésig, vetekedtek ékíteni. Oly tárgyak, melyek sajátlag a kézművek körébe tartoztak, oltárok, szentedények stb., nem csak a legbecsesebb anyagból, hanem a művészet minden nemeinek közreműködésével készültek. És ami az egyházi iparmű tárgyait mindennekefelett műbecset kölcsönzött, az a szigorú műzítés volt, melylyel azok művészi felfogással alakíttattak. Az oltártól az ajtókilincsig, a kehelytől az oltárterítőig minden egyöntetű volt s bizonyos műeszmény szerént készült. Azonban utóbb e tekintetben, nevezetesen a goth izlésben, tulzás állott be, mely rendszeren előhírnöke a hanyatlásnak. — A művészetet szellemtelen modorosság kezdte felváltani.

Tulzás volt az egyházi művészet terén is, midőn a goth templomnak szép és tetszetős alakzata utóbb műfelfogás nélkül modorosán és chablonszerűleg alkalmaztatott a végletekig. És alighogy ezen az előtörő renaissance valamit segített, ez is korán hanyatlani kezdett.

Miként a társadalomban, úgy a műzítésben is korszakot alkot a nagy francia forradalom. A consulok és caesarok kora a késő-római izlést, a legitim királyság a középkori romantícismust támasztja fel. Ez utóbbi az újra ébredő vallásos érzet és nemzeti irány által vezetve, mély műtanulmányokra ad impulsust. A középkori nagy egyházi műzisések visszatérnek és új műelemeket hoznak magukkal a művészet s az ipar számára. Az egyházi művészet ismét kezeibe ragadja a vezetést a műiparban.

Amint a basilikák és dómok stylszerűen restauráltak, és hasonlóan javíttatnak, vagy ujjon készülnek, régi minták szerént, butoraik és eszközeik: úgy ismét a művészek és műépítésszek veszik át az ipar s a kézmű ezen tárgyainak készítését. S ez adja meg az egyházi művészetnek s vele az iparműnek az új lendületet. Mert e példán s e gyakorlat által belátták, hogy az ipart csak a műfelfogás és stylszerű alakítás képes emelni, s hogy ez csak alapos rajzismeret és a kiváló minták által érhető el.

Ezen elméleti tárgyalás után előadja miként gyakoroltatott hazánk egyházi művészetében az iparmű egyik legszebb neme, az ötvös zománczos mű (email), s mikép keletkezett ebből egy különös magyar ötvös zománcz műtechnika.

A zománcz, mint a művészi színhatás egyik kelléke jött használatba. Ugyanis, hogy az arany és ezüst tartós színezéssel legyen előállítható, erre az égetett, fémszínekkel vegyített üvegfoládékat, a zománczot használták.

Ezen technikának számos neme van. A magyar zománcz hasonlóan a bizanczihoz, az arany vagy ezüst alapra forrasztott lemezek közé öntött üvegfoládékból áll. De jellemző sajátága az, hogy ezen lemezek filigránból, vékonyan font sodronyokból, vannak képezve, melyek kidomhorodnak és az ornamentikában mint tényezők szerepelnek.

A filigrán és zománcz ezen egyesítése specialis magyar ötvös műtechnikának tekintendő. Első, ki erre az európai mérégszet figyelmét felhívta, Bock Fer. híres német archaeologus volt, ki azt az esztergami főegyházi kincstár leírásában kiemelte, és azt »filigranirter durchsichtiger Email« elnevezéssel jelölte. Míg a külföldön ily zománczozal díszítő tárgyak csak csekély számban fordulnak elő, s azokról is kimutatható, hogy hazánk-ból kerültek oda; Magyarország számos egyházaiban találunk ily művü kelyheket.

A legrégebb ismeretes magyar filigrános zománczmű sz. László ereklyetartó mellszobra a győri székesegyházban, a XV. század első éveiből. Világi díszedényeken és ékszereken is előfordul e zománcz. És figyelemreméltó, hogy egy ily zománczos kupa Eszter HIPPOLYT egri püspök leltárában (a XV. század végén) »erdélyi módra« készültnek mondatik.

A XVII. században miként az ipar általán elveszti a műzlést, s ezzel a színezetet is, úgy az arany és ezüst műveken is mindinkább eltűnik a zománcz, vagy legalább szük térre szorítkozik. Magyarországon egészen eltűnik a sajátlagi filigrán zománcz. Erdélyben gyakorlatban és keresett cikk marad ugyan, de az általános hanyatlás erőt vett rajta. Amit ma erdélyi zománcz-műnek nevezünk, az nagyobbára nélkülözi nem csak a filigránt, hanem azon átlátszó-zománczot is, mely a filigránba alkalmaztatott. És ezen erdélyi zománcz nem többé az egyházi műtárgyakon, hanem leginkább boglárokon, öveken, kardokon stb. fordul elő.

A budapesti Egger aranyműves és régiségárus testvérek, a régi magyar zománczok emléket, nevét és technikáját újra felébresztették, s annak ügyesen készített példányait az európai piacokon keresett cikké tették.

Ha azt akarjuk, hogy hazai műiparunk felvirágozzék, oda törekedjünk, hogy nemzeti jelleggel bíró műiparunk legyen, ezt pedig úgy fogjuk elérni, ha előveszszük sajátlagos magyar műtechnikánk és nemzeti műgyakorlatunk azon neveit, melyek hivatva vannak nemzeti műiparunknak jelentőséget vivni ki.

p. n.

Művészeti tárczalevelek.

Liszt Ferencz és a kath. egyházi zeneköltészet.

VI.

Lisztet az oratoriumok fejlesztésében — mint ezt korábbi sorainkban jeleztük — nagy reformator elmék, s nem közönséges eredményekkel előzték meg, úgy hogy Liszt csaknem készen kapta a kelmét: de nem a szabást. A Lisztet megelőző nagy egyházi zeneköltők — egészen Haydn, Mendelsohn, és Berliozig — pedansul megtartották a forma classicus merevségét, s ezáltal körülbelül úgy viszonylanak Liszthez, mint a hellén tragicusok, — kinnél a külső három egység képezi a cselekvényt körülzáró triangulumot — Shakespearehez, ki tülemelkedve a három egységen, a forma súlypontját a benső vagy is az éle t e g y s é g r e fekteté.

E szempontot különösen szemünk előtt kell tartanunk, ha Liszt Krisztus-oratoriumát boncsoljuk, s ítéletünkben igaztalannok lenni nem akarunk. Mert ha a Krisztus-oratoriumban a benső, vagyis az életegységet nem ismerjük el oly jogosult központnak, mely mint a nap, láthatatlan vonzással kapcsolja magához rendszerének bolygóit, akkor a Krisztus-oratoriumot részekből összerakott egésznek kell tartanunk, ami pedig bárki részéről is nagy igaztalanság és nagy tévedés volna.

A Lisztet megelőző egyházi zeneköltők nem ismerték annyira azt a viszonyt, mely a zene és az érzelmek közt létezik, hogy az érzelmek sokféleségét zeneileg kifejezni megkísérelték volna. Az ő álláspontjokból a zenei válfajok elkülönzésére csak egy korlát létezett, s ez a rythmus volt, mely azonban hogy szintén az érzelmekkel van összeköttetésben, nem tagadható. A zenei rythmust is az érzelmek indicálják, de általánosságban, s az árnyalatok kizárásával. Csak az ujkori zene vívmánya az, hogy sokszor, mikor érzelmet vagy szenvedélyt tükröz, egészen ignorálja a rythmust: ami által azonban sem a rythmus fontosságát, sem szükségességét nem rombolja le. Tehát a régi egyházi zenének jellemzetessége főképen a rythmusban feküdt, melyhez hogy a vallásos hangulatot megszüljje, szükségesegek valának a templomi czeremoniák. Ezért a régi oratoriumokban semmi érdekléssel nem bírtak sem a cselekvény, sem a szereplő egyének, miután sem a cselekvényre sem az egyénekre nem fordított külön gond. — H a y d n, ki először fordított külön gondot a cselekvényre, oratoriuma tárgyául nem mert más választani, mint a »Teremtést«, melynek főszereplője az Alkotó, aki miután minden fűszálban és porszemben jelen van, mintegy egyesíti a vallási elemet minden külsőségben, s a zenét magyarázza, holott a Liszt reformjai szerint a zenének kell őt magyarázni. Haydn tehát tülemelkedett a rythmus merevségén, de nem annyira, hogy azt ne vallotta volna, miszerént az istenség eszményét csak a tiszta hármasság hangzat fejezheti ki. E fölfogás ma már önkényesnek látszik, de Haydn korában nagy haladás volt.

Be kell ismernünk, hogy míg a zenei kifejezések sokszerűségére hiányzott a hangszerelés mai fejlettsége, mindaddig lehetetlen lett volna azon reformok kivételére gondolni, melyeket ma Lisztnél bevégezve látunk. A nagy társadalmi elvek sem támadtak előbb mint az ipar. Az ipar pedig inkább a kéznek mechanicus tehetségét mint az agy inventióit vallja első szülőjének. Még Lessing, az ujkori Aristoteles is azon korlátokat jelölte ki a zenének, melyek a rythmuson végződnek, s azt hitte, hogy a zene csak olyan érzelmeket képes kifejezni, mely érzelmek rythmusokat képesek teremteni.

És hogy a zenei határoknak mai kiterjesztése nem önkényes és nem erőszakos, hanem a művészetek haladó természetében gyökerezik, mutatja az, hogy nem csak a zene, hanem a festészet is e reformok felé törekszik.

Rafael, a festészet határait akarván szélesíteni, csak a szobrászattal kísérte meg a versenyt, s azon elvét iparkodott megdönteni, hogy a festész kifejezési ereje mindig egyoldalú, holott a szobrász minden oldaláról kidolgozhatja fölvevő tárgyát. És rajzolt egy alakot, melynek hátsó oldalait jobbról egy paizs, balról egy folyam tükrözi, így akarván — Michel Angelónak, ki szobrász és festő is s mint festő Rafael vetélytársa volt — megmutatni, hogy a festő is elérheti azt az eredményt amit a szobrász. Ma már a festészet, a határok kiterjesztésében tovább megy, s nem csupán a szobrászattal, hanem a leíró költéssel, melynek a cselekvés mozgását kifejezni hatalmában van, versenyez. Egy Kaulbach, egy Doré a mythológiából merítve oly frappansul viszik ki az emberi alakok röplését, hogy a néző szinte félti őket, hogy elszállanak előle. Gyönyörű példánya e törekvésnek Kaulbach »hunok harcza«, és Dorénak »Dante illustratiója«, melyben az alvilágban azon elkárhóztakat rajzolja, kik a földön az istenség eszméjének vakmerő megoldására törekedtek, s kiknek büntetésök, hogy az alvilágban egy örökös orkán atomjainak válnak, mely szünet nélkül kereng, és soha meg nem pihen. Ilyen Doréból Phaeton bűnhődése, s Illésnek égbe tűnése a tüzszekeren.

A hangszerelés fejlődésével együtt járt az a megfigyelés, hogy minden hangszernek külön egyénisége van. Minden hangszer külön hangulatot ébreszt. Ezen distinctiók által a hangszerek egyéniségei bizonyos zenészi fogalmakká váltak, melyeknek határozott értelmök lévén, lehetővé tették nem csupán a zenészi érzést, a mely addig is lehető volt, hanem a zenészi gondolkodást is. Innen van az, hogy a zene ma már az emberi cselekvésekkel szoros összeköttetésbe lép, sőt egyénit is jellemez, lélektanilag és aestheticailag.

Az oratoriumok terén Berlioz — a hangszerelés tökélyének ezen ősapja — volt az első, aki ezen correlatiót gyakorlatilag megoldotta. S Mendelsohn volt az első, aki az oratoriumban külön gondot fordított a cselekvényre és az egyénekre. Náluk már az oratoriumok dramatizált műformákká emelkednek, s így náluk — mint ezt már korábban is kimondtuk — Liszt reformja már meg volt mutatva; de az ő elméletök nem hangzik úgy, mint a hogy Liszt azt a maga reformjaiban tökéletesítette.

(Folytatása következik.)

HETI KRÓNKA

A múlt hét egészen a miniszterválságé volt; minden egyéb háttérbe szorult, majdnem kizárólag ez foglalkoztatott mindenkit, ki a közügyek iránt érdeklődéssel viseltetik. A kíváncsiság mindennap leste a megoldás hírére, s mohón ragadott mindent, mit a politikai pletyka a kibontakozás combinatiójaként mint bizonyosat állított föl, hogy a következő perczben már egy ujjal meghazudtolja. A válság megoldása azonban sokkal lassabban halad, mintsem kezdetben hihető volt s csak akkor kezdtek a tulajdonképeni nehézségek mutatkozni, midőn tette került a dolog. Hónapok óta coalitioról, pártok fusiójáról beszéltek, s midőn a coalitiónak létre kell jönie, mert egy jobb megoldást találhatni nem hisznek, mutatkozik, hogy a föltételek, melyek a pártok szövetezését lehetővé teszik, nem oly

könnyű alku tárgyát képezik, hogy a válság egy tollvonással véget érjen.

Ami annyiaknak vágya, amit az ország bajainak orvoslására sokan egyedüli gyógyszernek hisznek: a koalícionális kormány még nem jött létre, lehet azonban, hogy midőn e sorok napvilágot látnak, talán már bevégzett tény. Vajha csak azután a hozzá kötött remények meg ne hiúsuljanak, s ne legyen majdan senkinek oka panaszkodni ezen újabb kísérlet ellen, legkevésbé pedig az országnak szüksége újabb kísérletekre. A koalíciót előre elítélni vagy mindent tőle várni egyaránt helytelen lenne, hisz ugyanis rövid időn fogjuk láthatni, hogy mit tud tenni az új kormány.

Azalatt, míg a kormányválság megszüntetésére a tárgyalások folytak, a szélsőbal különböző árnyalatai, mert ennek a pártnak majdnem annyi fractiója van, mint a mennyi tagból áll, egymás között egyelőre újra fusionáltak. Egyelőre, mert ez a fusio köztök már nem először történik, hanem mindannyiszor ismétlődik, valahányszor az éjnapegyeni viharok tavasszal és ősszel beállanak. Ezuttal egy nagyobb országos ellenzéki meeting fogná megadni a szentesítést ezen szélsőbali fusiónak, mely a tizenhárom próbás hazafiságnak kizárólagosan kiváltságolt lobogója alatt fog proclamáltatni.

A szász képviselők pedig, kik eddig mind a Deákpárton voltak, néhány kivételével kiléptek e pártból, s külön szász pártot alakítottak, így akarván boszut állani azért, mert a magyar kormány a szász egyetem kiváltságainak megszüntetését czélozza a törvényhatóságok kikerekítésére vonatkozólag előterjesztett törvényjavaslattal. A szász urak úgy látják azt hiszik, hogy ily demonstratíval czélt érnek és megakadályozzák a törvényjavaslat elfogadását, mi mindenesetre részökre nem kis diadal lenne. Azok azonban, kik a viszonyokat s a hangulatot jól ismerik, az ellenkező eredményt várják s azt mondják, hogy a demonstrálók nagyon rosszul számítottak.

xyz.

RÖVID HIREK

— Ő felsége a király f. hó 11-kén legmagasb látogatásával szerencsétlente Deák Ferenczet. Wenckheim báró miniszter délelőtti 11 órakor tudatta nagy hazánkfíával a felség szándékát. Ő felsége 1 órakor érkezett kétlovas udvari fogaton az »Angol királynő«-höz czimzett szállodába s mintegy negyed-óraig időzött Deáknál. Az ő felségét kísérő szármegyéd Lobkovicz hg ezen idő alatt az ugyanazon szállodában lakó Mikes grófnál volt. A felség meghatottan távozott Deáktól.

— Gróf Andrásy Gyula külügyminiszter, kit ő felsége a király magához rendelt, szombaton délután a gyorsvonattal Bécsbe utazott, hogy az általa adott nagy estélyen vendégeit fogadhassa. Az estély után a külügyminiszter újra Budapestre jött.

— Dupanloup orleansi érsek márczius 4-dikéről kelt levelében értesíté a bibornok-hg-primás ő eminentiáját, hogy a husvét utáni napokban teljesíteni fogja rég táplált ohajtását és meglátogatandja ő eminentiáját s a »szép, nagy Magyarországot.« Isten hozza körünkbe a nagyevü főpapot.

— Németh József czimz. püspököt husvét másodnapján Haynald Lajos érsek ur ő excija fogja Kalocsán fölszentelni.

— A sajló-ládi tűzkárosultak részére egy magát megnevezni nem akaró kalocsei kanonok ur 5 frtot küldött be lapunk szerkesztőségéhez. Ez összeget rögtön átküldtük a sajló-ládi plébános urnak.

— Az ujjpesti zavargások kolomposai és főtényezői, számra mintegy negyvenen már a hűsön ülnek. Az egész crawlalnak nem volt egyéb háttere, mint a bor, melyből néhány dologtalan lézengő többet talált inni, mint a mennyitől esztét el nem vesztette volna.

— Ő felsége a király szombaton fogadta azon magyar kiállítókat, kik a bécsi világtárlat alkalmából kitüntetés kaptak. Zichy gróf miniszter mutatta be őket a királynak. — Vilmos főherczeg szombaton fővárosunkba érkezett és kíséretével a Frohner-vendéglőbe szállott. — A király egy kis kék teremben, íróasztalánál ülve hallgatta ki a meghívott politikai kitünőségeket s a vendég egy karszékből az asztal mellett ült. — Horváth Döme orsz. képviselő a kecskeméti k. rendi gymnasiumban 200 frt alapítványt tett, melynek évi kamatait egy szegény tanuló kapja. — A Duna vizállása oly alacsony, hogy Gönyő és Bécs között a legkönnyebb gőzösök sem közlekedhetnek. — Szilávy József miniszterelnök a pozsonyi dóm helyreállítására 500 forintot adományozott. — Budapest ezévi költségvetése szerint a bevétel 5.464.000 frt, a kiadás 5.600.000 frt, eszerént 136.000 frt hiánylat mutatkozik, mit törlések által akarnak kiegyenlíteni. — A Margitsziget meghosszabbítása az új vashidig jobb időkre elmarad, miután a 21-es bizottság az erre szükséges költséget töröltetni javasolja. — Deák Ferencz arcképét Budapest tanácskozási terme számára Than Mór fogja festeni. — Az ujjpesti templom építési költségeinek fedezésére rendezett sorsjáték tizenhatezer forintot jövedelmezett. — A távirások s postatisztek april elsejétől fogva hivatalaikban egyenruhát fognak viselni. — Ujj-Pesten német napilapot fognak megindítani. — Mármarosban, a kormány rendelete folytán, mogyorófaerdők fognak ültetetni, mivel az abroncsokra szükséges mogyorófát megszerzte nagyon kipusztították. — Budavára mint hírlík, ő felsége engedélye folytán nyílt városnak fog nyilváníttatni. — Az alföldi vasut igazgatósága egy rendeletben kimondta hivatalnokainak, hogy azokat, kik 1875. január 1-ig magyarul nem tudnak, elbocsátja. — Liszt márczius 4-iki hangversenyének tiszta jövedelme a hazai inségesek javára 4892 frt 30 kr tett, mely összeget Apponyi Albert gr. a napokban adta át a belügyminiszternek. — Lenkey tábornok ama kardja, melyet akkor viselt, midőn századával Galiciából szökve Mármaros-Szigetre érkezett, Vizváry színész birtokában van. Érdekes ereklye. — Zichy Vilmos gróf egy feketét hozott magával, ki tizenkét afrikai nyelvet beszél. — A budapesti felnöttek oktatására a közoktatásügyi miniszter ötezer forintot utalványozott.

— Halálozások. Mocsáry Dániel aranykulcos, márczius 5-én 78 éves korában. — Özvegy Szalazár Károlyné szül. Unger Klára, Ráth Károly pesti főpolgármester anyósa, márcz 8-kán, élte 76 évében. — Öz. Visontai Kovács Jánosné szül. borsodi Latinovics asszonyság, az alsóházi ház-nagy édes anyja, 69 éves korában.

— Flórenczben májusban nemzetközi kertészeti kiállítás lesz s a lapok hírei szerint ez alkalommal királyunk ő felsége meg fogná látogatni az olasz királyt. — A bécsi burgszínházban mult héten az előadás alatt tűz ütött ki a butortár

Folytatás a mellékleten.

pinceszében, de szerencsésen eloltották s az előadást nem kellett megszakítani. — Kossuth Lajos a múlt hónapban Glasgowból egy szép skót növénygyűjteményt kapott ily felirattal: »Skót barátoktól, Glasgow 1874«; Kossuth meleg szavakban köszönte meg a gyöngéd megemlékezést. — Danner grófnő, VII. Frigyes dán királynak morganatikus neje, f. hó 6-dikán Genuában meghalt. — Az edinburghi hercegi pár f. hó 7-kén érkezett Gravesendbe, hol a hgnőnek a polgármester lánya virágbokréját nyújtott át s 200 leány virágokat hintett utjára. — Hyrtl József a bécsi egyetem világhírű boncztanára hétfőn tartotta bucsuelőadását az egyetemen. Hyrtl csak tanszékétől vesz bucsut, hogy annál nagyobb buzgalommal élhessen kizárólag tudományának.

MINDENFÉLE.

Az európai követség fogadtatása az új chinai császár által.

A chinai kormány nemrégiben megengedte, hogy európai követek az új császár színe előtt megjelenhessenek, s fejedelmek üdvözlő iratait előtte felolvashassák. A pekingi hivatalos lap, a maga sajátos chinai ironiájával, következőleg írja le a kérdéses jelenetet:

»Amióta a császár a kormány gyepelőit kezébe vette, azóta eső és napfény üdítőleg váltakoznak s béke uralkodik az emberek között. A külföldi birodalmak követségei már régen esedeztek a kegyért, hogy a császár előtt megjelenhessenek s azt kívánták, hogy gyaloghintón mehessenek be a Tay-ho-men kapun, s karddal az oldalukon léphessenek a palotába. Sőt azt is kívánták, hogy a császár szálljon le trónjáról és saját kezével vegye át a külföldi fejedelmek leveleit. Midőn Uen-fiang császár ezt meghallotta, annyira dühbe jött, hogy theás csészéjét földhöz vágta, lábaival taposta, az egész dolgot vakmerő arrogantiának deklarálván. Elvégre megegyeztek abban, hogy a hatodik hónap hatodik napján a Tse-kvang-kó nagy termében a császár elé bocsáttassanak. A kitzűött nap előtt a követek megjelentek a Tsong-li-ja-men-nek nevezett kormánypalotában, hogy az okvetlen megkivántató ceremoniat begyakorolják. Az egész próba a megvetés nyilvánulatai közt folyt le; a követ urak nevettek, tréfáztak, egy szóval parányi figyelmet s jó akaratot nem mutattak.«

»A kitzűött napon a Tschen-ki őrség fényes egyenruhába öltözve, meztelen karddal megállapodék Si-wan kapujánál. A hat birodalom követsége u. m. Amerika, Francia-, Angol-, Porosz-, Oroszország és Hollandiáé, számra tizenketten, kiknek

a kard viselése megengedett, a kormánypalota nagy mandarinjától vezetettve megérkezett, belépett a kapun, mely utánuk legottan bezárattott. Alant egy terembe megérkezvén, a szolgálattelvő mandarinok fölvezették a lépcsőkön a császár elé, ki trónján ülve fogadta őket. A követek nem üdvözlék a császárt térdhajással, amint előírva volt, hanem egyszerűen meghajták magukat előtte.«

»A trón lépcsői előtt egy sárga asztal állott. Ehhez kelle a követeknek egymás után járulniok s fejedelmek leveleit állva felolvasniok. Az angol követ volt az első; de alig kezdé meg beszédét, elkezdte remegni annyira, hogy olvasását be nem fejezhette. Hiába nyugtatá meg őt a császár, kérdezősködvén fejedelmének hogy-létéről, a jámbor egy szót sem birt válaszolni. A császár hozzá tevén: »Régóta kívántál már látni. Ime, mit akarsz nekem mondani?« A követ néma maradt, nem tudott beszélni. Utána következtek sorban a többi követek; de ezeket is oly páni remegés fogá el, hogy leveleiket egyenkint elpottyogtatták s nem valának képesek egy szót mondani vagy felolvasni. Erre Kong herceg, az első miniszter, nem tarthatván többé vissza a kaczagást, metsző gunynyal elnevezte őket kotlós tyukoknak, vagyis olyan embereknek, kik lármázni, dicsekedni tudnak, de csak addig, míg látják, hogy vannak akik félnek tőlök. Azután megparancsolá a teremőröknek, hogy a remegő követ urakat kézenfogva levezessék a lépcsőkön, mert félelmökben aligha lennének képesek magukban lemenni. A követek azonban annyira meg voltak ijedve, hogy nem birtak mozdulni; halálos verejtéktől izzadtan leültek a földre. Az étkezéshez meghivatván, nem merészelték azt elfogadni s határtalan, félelem és remegés közt tértek vissza lakásukba. Kong herceg bucsuzatóképen még e szökat intézé hozzájuk: »Nemde megmondám nektek előre, hogy nem csekély dolog a császárt színről színre látni. Nem hittetek nekem; immár tudjátok, kotlós tyukok! hogy igazam volt. Mi az olyan embereket, mint ti, kotlós tyukoknak szoktuk nevezni.« Megemlitendő még, hogy a trón nem is volt egész fényében kiállítva; alig néhány ór állott körül. De a követek kénytelenek valának bevallani, hogy a császárban valamely isteni erő lakozik s ez okozta ama határtalan félelmet és remegést, mely őket a császár láttára elfogta.«

Igy szól a pekingi hivatalos lap; valóban nagyon hízegő, hogy diplomatainkat, kik a kormányok által hivatalosan meg erősítvék, »kotlós tyukoknak« nevezik. (A Kath. Missionen után).

Mindenesetre naiv szerkesztője lehet annak a pekingi hivatalos lapnak. Mi igaz a dologból, nem tudjuk, mert a meny nyei birodalomban nincs referensünk. Annyi áll, hogy igen ügyesen tud hizelegni urának.

TÁRSULATI ÉRTESITŐ.

A Szent-István-Társulat

márczius 12-én tartott választmányi gyűlésén mindenekelőtt bemutatott a bibornok hg-primás válaszevele, melyben ő eminentiája helyeslőleg tudomást vesz a közgyűlésnek márczius 19-ikére történt kitzűzéséről. Az elnöklő Cziráky gr. ő excja ennek kapcsán jelentette, miszerint úgy értesült, hogy a bibornok-primás ő eminentiája, ha csak különben akadályozva nem lesz, személyes elnöklétével szerencsétetendi a közgyűlést.

A választmány örvendetes tudomásul vette elnök ur ő excja ezen jelentését.

A közgyűlési program megállapítása után Tarkányi Béla alelnök ur ujabban egy alapító és tizenkilencz rendes tagot jelentett be, kik a januáriusi választmányi gyűlés óta léptek a társulatba, névszerént:

Alapítótag: Munkay József, sz.-széki ülnök, ocsovai plébános; — rendes tagok: Sebők Imre budapesti ügyvéd, Molnár János esztergami káplány, Mikó György káplány, Sonnecker József kömlödi plébános, Gyulai Elek tanító, Eichmeyer N. tanító, Kacsokovics Sándor mocsoládi földbirtokos, Kürthy József koltai birtokos, a téthi kerület tanítói kara, dr. Aschenbrier Antal budapesti papnöveldei tanfelügyelő, Ger-

gits Fábán szent-gothárdi ügyvéd, Horváth József váci káplány, Kovács József vácz-sz.-lászlói plébános, Ackermann Endre, Csery Alajos, Bukovetz János, Jaeger János, Heller Ferencz temesvári növendékpapok, Lévy Imre k. r. tanár Budapesten.

A választmány örömmel értesült az alelnöki jelentésből a társulat iránt folyton növekedő részvevőiről.

A választmány által a számvevőség és ügynökség szervezése tárgyában kiküldött bizottság javaslata egyhangulag elfogadtatott s végleges megerősítés végett a közgyűlés elé terjesztetik.

Boldogult Markovits János volt veszprémi kanonok a társulatnak 100 forintot s ezenkívül a legatumok kifizetése után megmaradó vagyonnak még hátrorészét, körülbelül 4000 forintot hagyományozott, — néhai Kironer András bajai lakos 5 frtot.

A pénztárnoki kimutatás szerint a társulat bevételre folyó évi január 1-től bezárólag márczius 12-éig tesz 15,032 frt 24 krt, kiadása 14,312 frt 46 krt; a pénztári maradvány 719 frt 78 kr.

Az ügynökség február hóban eladott 19,421 példány könyvet, 3590 példány szentképet s ezért bevett készpénzben 3211 frt 12 krt.

A jegyzőkönyv hitelesítésére Bitá Dezső egyetemi és Küröz Antal gymn. tanár kérésre föl.

Kimutatás

A Szent-István-Társulat igazgatóságához beküldött pénzekről. frt kr.	
Sóos János nagylengyeli plébános	122 —
Prifach József székesfehérvári püspöki titkár	119 70
Pomikal János pozsonyi káplány	20 —
Szabados József apátfalvi pléb.	3 15
Horváth Károly zalaegerszegi pléb.	6 30
Göndöcs Benedek apát, gyulai pléb.	215 —
Németh József címz. püspök	321 30
Vurdics Ignác pannonhegyi sz. benedek-rendi hittanár	185 85
Sáára József igali plébános	37 80
Lenesés Sándor szempezi pléb.	37 80
Vinkler József nagyváradai kanonok	100 —

Hirdetések.

Thiel Mátvás.

Pesten. városház-uteza (az arany olvasóhoz.)

Ájtatosságra gerjesztő czikkeinek legújabb árjegyzéke.

Olvasók, tuzat számára, fekete fűld: 10, 12, 14, krig; fa fekete jeruzsalmi: 12, 14, 16, 19, 26, 32 krajezárig; — finomabb: 24, 25, 28, 30, 36 krajezárig; — cocos utánzás sárga: 33, 35, 55 krajezárig; — lánczolt gyöngy olvasók színekben: 40, 55, 70, 90, — 3 frt 50 krig; valódi és utánzott cocos, lánczolt és zsinóron keresztel együtt dus választékban kapható 60 krtól 9 frt; valódi ezüst keresztel lánczezal, cocos db. 1. 20, 1. 50, 2—3 frt; gyöngy fehér és kék 1. 40, 1. 75, 2 frt; fehér csont 1.35 kr. 2—4 frt; valódi gyöngyház 4. 50, 5. 50 krig; igazi ametiszt 6 frt.

Kiadja a Szent-István-Társulat (Lövész-uteza 11-dik szám.) — Felelős szerkesztő **Ágoston Antal.**

Budapest, 1874. Nyomatott az »Athenaeum« nyomdájában (Barátoktere Athenaeum-épület.)

Szentek képei: száz számra (Benzingertől) kőmetszet fekete 10, 14, 20 40, 60, 80, 90 kr; színekben 14, 16, 20, 24, 26, 32, 36, 40, 50 krig; fekete színes kerettel 30, 40, 42, 45, 60, 120 krig; egész aranyozott 40, 85 kr; festett 75 kr; arany kerettel 45 kr; színes és arany-kerettel 65, 85 1 frt; esipkés képek tuzat számra, fekete és színes igen nagy választékban kapható 12 krtól 2 frt 50 krig; olajnyomat tuzatja 18, 25, 32, 55, 120, 190, 3 frt; olajfestmény utánzás, melyet 1870. 71. 72. 73. Benzinger kiadott, karácson est, a jó pásztor, hit, remény és szeretet 1/4 iv nagyságu, darabja 1 frt. Mária-rózsafüzér 1/2 iv nagys. 2 frt.

Érmek: fehér és sárga. bérmláshoz igen alkalmas ajándék, tuzatja 6, 10, 12, 15, 18, 24, 85 krig; valódi ezüst dbja 10, 15, 30, 70 krig; iskolai érmek magyar és német, 54 és 2. 50 kr. tuzatja.

Szentek szobrai, francia tajtból, darabja 5, 7, 15, 25—4 frt; ugyanily anyagból képek keretben 16, 30—450 krig; szenteltvizek 175—450 krig. Gyűrűk rézből esom. 144 darab 35, 40, 50 kr; ugynevezett szalmagyűrű 884 darab 1 frt 25 kr. porcellán szenteltvizek 10, 15, 20 — 1 frt.

Nemkülönbön ajánlom dísz- és norinbergi árnezikkeimet jutányos áron, asztali kés és villa, fekete vagy fehér nyéllel, tuzat 3—7 frt; valódi angol Pearsonféle 6—14 frt; legfinomabb Pakfong (Berndorfer gyárból) evő kanál tuzatja 275 350 4frt; kávéskanál 155 190 250 350 frt; leves-szedő kanál db 90. 120 160—2 frt; tejszedő kanál 50. 70. 110 krig; legfinomabb alpaca evő kanál tuzat 550. 750 krig; kávés kanál 3—4 ft 50 krig; gyertyatartó, párja 2 frt 3 frt; erős srófolni való 3 50 4 50 550 krig; toll és konyha kések, ollók; valódi angol borotvák; fészakorszelenczék, fog, haj és ruhaképek, fésűk, tükrök, gyufatartók zsebbe, asztalra és falra függők, pénz- és szivar tárczák, kézi és utazó táskák, tentatartó vas és porcellán, dohány-tartók, legyezők, ümeggombok, ékszerek talmi és dublai aranyból, és minden ily üzletben kapható tárgyakat nagy választékban igen jutányos áron szolgálók.

Tisztelendő és kereskedő uraknak a fentebbi árból leengedéssel szolgálók.

Rendelmények készpénz beküldése vagy posta utánvételével még az nap elküldetnek.

(3—3.)

Hirdetés.

Áruházi megnyitás!

Ezennel tiszteletteljesen tudatjuk, hogy kész feshernemű, vászon, asztalnemű és szövött ár

gyári raktárunkat

folyó évi márczius 2-án áruházunkba, vácz-uteza 4-ik szám, tettük át, mely tőszomszédságban van azon házzal, melyben raktárunk 71 év óta fenáll.

Eddigi szives pártfogásáért köszönetünket mondva, magunkat további kegyeibe ajánlvamaradunk mély tisztelettel

Kollárits József és fiai

»YPSILANTIHOZ.«

(2—3)

Meg
A
Fő
ur
sán

rébe
disz
részt
tagj
jelen

talál
zott
állit

denh
névé
csak

szeha
az ő
lobog
kath.
kedv
kond
Isten
lássu

oly ta
ben,
felism
de oh
kiadv
fixum.